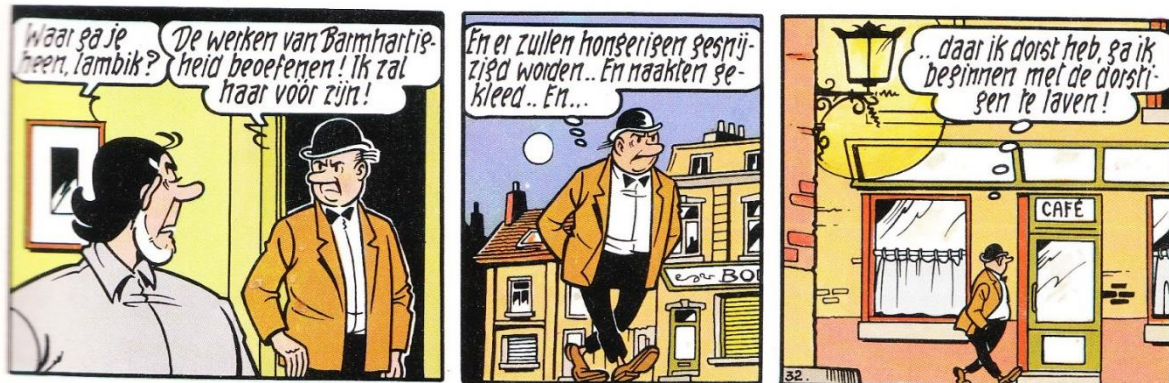

De hongerigen spijzen en de dorstigen laven : werken van barmhartigheid?

Wanneer een baby geboren wordt, is één van de eerste dingen die we doen: eten geven. Als goede Belgen zijn we echte Bourgondiërs en eten geven is een vorm van zorgen. Toch kun je je de vraag stellen: Is het zinvol kunstmatig voeding en vocht toe te dienen op het einde van het leven?

Voeding en vocht staan symbool voor leven en gezondheid. Daardoor vinden we het erg lastig als iemand minder of niet meer eet en drinkt. Het lijkt alsof we geen goede zorg meer bieden, alsof het overlijden zal versnellen.

Er bestaan verschillende redenen waarom iemand niet meer eet of drinkt, zoals slikproblemen, afweergedrag, geen idee meer hebben wat te doen met voedsel, maar vaak is er ook gewoon minder behoefte aan eten en drinken.

Je sterft niet omdat je niet meer eet of drinkt.

Je eet of drinkt niet meer omdat je aan het sterven bent.

Als het lichaam aan het sterven is, gaan de organen steeds minder goed werken. De spijsvertering geraakt uitgeschakeld en het lichaam kan steeds minder goed voedsel verteren. Stoppen met eten en drinken is een natuurlijk onderdeel van het sterven.

Het klinkt misschien vreemd maar minder of niet eten en drinken kan het comfort van de stervende persoon verbeteren door: minder pijn, minder slijm op de longen, minder urineproductie, minder zwelling, minder misselijkheid en braken, minder angst (door een veranderde stofwisseling).

Stoppen met voeding en vocht vlak voor het overlijden lijkt logisch en eenvoudig, maar roept ook discussie, vragen en emoties op.

De persoon zelf heeft meestal minder moeite om te stoppen met eten en drinken. Meestal eet en drinkt deze geleidelijk aan minder, verliest zijn belangstelling voor voedsel en houdt er één tot twee weken voor het overlijden spontaan mee op. Vrijwel altijd verdwijnt het hongergevoel en neemt ook het verlangen om te drinken geleidelijk af.

De naasten spelen een belangrijke rol in de laatste levensfase. Voor hen is het niet meer eten en drinken een duidelijk teken van achteruitgang van hun geliefde. Vooral als zij nog niet kunnen aanvaarden dat de persoon zal overlijden, kunnen zij deze aansporen om te eten en aandringen op toedienen van voeding en vocht. Het eten op moeten geven, kan gevoelens van machteloosheid versterken. Emoties kunnen bij een sterfbed hoog oplopen. Goede communicatie en voorlichting kunnen helpen. Soms kan het verhelderend zijn om heel duidelijk te benoemen wat er gebeurt.

Veel naasten zijn ook geholpen door hen te vertellen wat ze wel kunnen doen: bv. iets meebrengen wat de zieke lekker vindt, maar niets opdringen, de mond helpen vochtig en schoon houden (bv door ijsblokjes met een lekkere smaak, een handmassage, op bezoek komen en er gewoon zijn...

Ook veel zorgverleners zien toediening van vocht en voeding als een uiting van bezorgdheid en goede zorg. Men wil graag aan de zorg voor een patiënt bijdragen. Het kan moeilijk zijn "de handen op de rug" te houden, want er zijn altijd wel mogelijkheden om voeding en vocht toe te dienen. Maar niet alles wat kan, moet ook. Gelukkig zijn ervaren hulpverleners in de eerste lijn al veel terughoudender om voeding en vocht toe te dienen in de laatste levensfase.

De hongerigen voeden en de dorstigen laven blijven dus werken van barmhartigheid, maar wanneer, aan het einde van het leven, honger en dorst langzaam wegvallen, is het net barmhartig om het toedienen van voeding en vocht niet te forceren. Er bestaan zeker andere manieren om ook dan nog betekenisvol aanwezig te zijn en op een andere manier goede zorg te verlenen.

Dr. Anne Desodt

Equipearts De Mantel